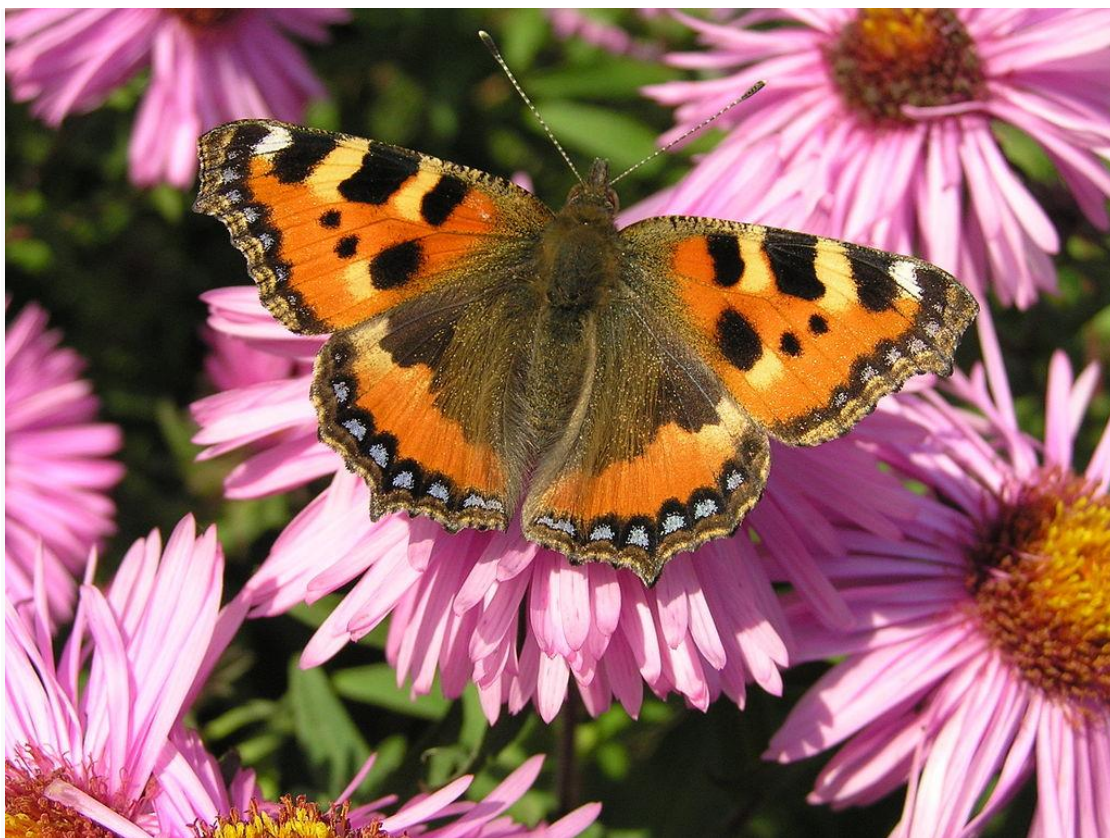

MOTÝLI

Zdroj:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Mot%C3%BDli>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Babo%C4%8Dka_kop%C5%99ivov%C3%A1

https://cs.wikipedia.org/wiki/Babo%C4%8Dka_pav%C3%AD_oko

Obsah

OBSAHCHARAKTERISTIKA ŘÁDU MOTÝLI	2
CHARAKTERISTIKA ŘÁDU MOTÝLI	3
MOTÝLI A ČLOVĚK	4
MOTÝLI A MŮRY	4
SYSTÉM MOTÝLŮ	5
BABOČKA KOPŘIVOVÁ	5
TAXONOMIE	6
POPIS	6
<i>Vajíčko</i>	6
<i>Housenka</i>	7
<i>Kukla</i>	8
<i>Dospělec</i>	8
VÝSKYT	9
CHOVÁNÍ	10
ROZMNOŽOVÁNÍ	11
EKOLOGICKÉ VZTAHY	11
<i>Predátoři</i>	11
<i>Paraziti</i>	12
BABOČKA PAVÍ OKO	12
TAXONOMIE	12
POPIS	12
<i>Vajíčko</i>	12
<i>Housenka</i>	13
<i>Kukla</i>	13
<i>Dospělec</i>	14
VÝSKYT	14
CHOVÁNÍ	15
ROZMNOŽOVÁNÍ	15
SBĚRATELSTVÍ	16

Charakteristika řádu motýli

Motýli (Lepidoptera Linné, 1758) tvoří druhý největší řád hmyzu, hned po broucích. Jsou rozšířeni na celém světě kromě Antarktidy, řád čítá kolem 180 000 druhů. Motýly se zabývá lepidopterologie.

Typickým znakem motýlů jsou dva páry vzdušnicemi protkaných křídel, která jsou pokryta drobnými šupinkami (*squamulae*). Šupinky pokrývají hustě rub i líc křídel a překrývají se jako tašky na střeše. Lesklé zbarvení motýlích křídel je způsobeno lomem světla na těchto šupinkách a společně s pigmenty pteriny dávají vzniknout nádherným barvám, které jsou vlastní tisícům motýlích druhů.

Vědecký název motýlů, *lepidoptera*, znamená „šupinokřídli“. Ve starší české literatuře jsou pak motýli skutečně označováni jako šupinokřídlý hmyz.

Motýli z čeledi nesytkovitých (*Sesiidae*), mají křídla krytá šupinkami jen první dny po vylíhnutí z kukly, později šupinky ztrácejí a nakonec mají křídla průhledná, bez šupinek, má to prostý důvod, kterým je ochrana před nepřáteli. Připomínají totiž blanokřídle (tj. vosy a sršně).

1. Motýlí sosák

Dalším znakem motýlů je savé ústní ústrojí dospělců (sosák). V klidu je stočené, ale když dojde k podráždění chuťového ústrojí na chodidlech, reflexivně se natáhne.

Primitivní čeleď chrostíkovníkovitých sosák nemá, některé druhy motýlů mají ústní ústrojí zakrnělé a v dospělosti nepřijímají potravu. Obecně ale platí, že dospělí motýli se živí nektarem a jsou tak užiteční jako opylovači květů.

Motýli jsou gonochoristé s dokonalou proměnou. Jejich larvy, housenky, mají kousací ústní ústrojí, až na výjimky jsou býložravé a specializované na určitý druh rostliny nebo rostlinnou čeleď. Tělo housenky se skládá z hrudi, která nese tři páry článkovaných končetin, a zadečku tvořeného deseti články s různým počtem panožek.

2. Housenka

Housenky jsou vítanou potravou mnoha živočichů, mnoho druhů se pasivně chrání pomocí trnů, chlupů, nepříjemné chuti nebo zápachu, či jen pomocí ochranného zbarvení.

Samičky kladou až několik tisíc vajíček, zpravidla na rostlinu, kterou se živí housenky. Housenky se živí rostlinnou potravou a po určité době se zakuklí. Většina housenek spřádá vlákna, některé druhy předou společná hnízda (bourec prstenčitý) nebo kokony.

Motýli, kteří nežijí v tropických oblastech, musejí vyřešit problém přežití zimy. Nejčastěji přezimují pouze vývojová stadia, housenky nebo kukly. Někdy přezimují dospělí motýli (např. babočka kopřivová, žluťásek řešetlákový). Některé druhy jsou tažné (babočka admirál, babočka bodláková, monarcha stěhovavý).

Motýli a člověk

Schopnost dospělých motýlů opylovat květy je člověkem vítána a dospělí motýli jsou vesměs užiteční. Housenky motýlů se ale živí rostlinnou potravou.

Některé druhy motýlů se živí kulturními rostlinami (např. bělásek zelný, píďalka zhoubná), způsobují „červivost“ ovoce (např. obaleč jablečný, obaleč švestkový). Jsou motýli, jejichž larvy znehodnocují potraviny (např. mol obilný, zavíječ moučný, zavíječ domácí).

Nechvalně známá bekyně mniška při přemnožení způsobuje holožírý a zničení tisíců hektarů lesa. V poslední době se na území ČR rozšířila nepůvodní klíněnka jírovcová, která poškozují listy jírovce maďalu. V Česku zatím nemá přirozeného nepřítele.

Křídla motýlů *Morpho* jsou zpracovávána uměleckými řemesly.

Bourec morušový je domestikovaným druhem motýla, dospělci nejsou schopni přežít bez pomoci člověka. Vlákno ze zámotků se spřádá na surové hedvábí, samotné kukly slouží jako potravina.

Motýli a můry

Motýli se běžně dělí na denní a noční motýly, toto dělení je ale účelové a neodpovídá vědeckému systému.

Rozdíly mezi denním a nočním motýlem:

3. *Hypercompe scribonia*, typický zástupce můry

Noční motýli jsou obvykle aktivní v noci, ale existují výjimky.

Jsou noční motýli, kteří jsou aktivní ve dne, ale denní motýli v noci nikoliv.

Sedící noční motýli většinou drží křídla střechovitě složená, denní motýli odpočívají s křídly složenými nad tělem.

Lidový název „můra“ pro noční motýly je používán i biology, ale v užším smyslu znamená národní rodové jméno mnoha zástupců čeledi můrovitých (Noctuidae).

System motýlů

Řád motýli zahrnuje asi 130 čeledí, v systému motýlů ale nepanuje přílišná shoda mezi jednotlivými autory.

Babočka kopřivová

Babočka kopřivová (*Aglais urticae* (Linné, 1758), synonymum: *Papilio urticae* Linné, 1758, *Nymphalis urticae* (Linné, 1758), ve starší české literatuře **babočka žahavková**) je druh motýla z rodu baboček, patřících do čeledi babočkovitých (Nymphalidae). Svoje druhové jméno dostal podle živé rostliny, kterou je kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*).

Jde o jednoho z nejhojnějších motýlů, který se vyskytuje v celé Evropě, přes Rusko, Asii po Japonsko, od nížin až po vysoké hory. Létá od března do října. Není vázaný na žádný konkrétní typ stanoviště a tak jej lze nalézt v zahradách a parcích, na okrajích lesů a luk, v příbřežní vegetaci, vzácní nebývají ani ve velkých městech.

Nepatří mezi velké motýly, protože délka předních křídel je 23 až 30 mm. Křídla mají typickou oranžovo-červenou barvu s černými skvrnami, především na okraji předních křídel. Dolní okraje křídel jsou lemovány modrými skvrnami na černém pozadí. Od podobné babočky jilmové se liší bílou skvrnou na předním okraji křídel u jejich špičky, což umožňuje jejich snadné vzájemné rozlišení.

Jde o dvou (ve střední Evropě) až tří generační, solitérně žijící druh s otevřenými populacemi.

Poslední generace těchto motýlů je hojnější a přezimovává a na jaře opět založí další generaci. Přestože jsou jedinci geneticky velmi rozmanití, není mezi nimi v rámci Evropy podstatný rozdíl. Pouze populace ze Sardinie a Korsiky bývá někdy považována za samostatný druh *Aglais ichnusa*.

Taxonomie

Linné popsal tento druh v roce 1758 jako *Papilio urticae*, s názvem *Aglais urticae* přišel W. J. Dalman až v roce 1816. Mimo to existuje množství dalších, méně běžných názvů, považovaných dnes za synonyma.

V klasifikaci rodu *Aglais* je poměrně značný zmatek, stejně jako v počtu poddruhů v rámci *A. urticae*. Někteří autoři například udávají poddruhy tři (*A. u. urticae*, *A. u. chinensis*, *A. u. kansuensis*), zatímco další jich popisují hned 18. Jiní se přiklání k tomu, že *A. u. chinensis* a *A. u. kansuensis* by spíše měly být samostatné druhy. Když se dělala fylogenetická studie založená na srovnávání mtDNA, vyšlo najevo, že odlišnosti vykazují zejména jedinci z vysokých horských poloh v jihovýchodní Asii (možná to jsou relikty z dob ledových). V těchto místech jsou také poddruhy nejsnáze rozeznatelné. Jinak však v celé eurasijské populaci existuje silná migrace a velkou část rozmanitosti (většinu haplotypů) je možné najít na téměř celé ploše výskytu.

Popis

4. Starší housenky jsou samotářské

Jako všichni ostatní motýli prochází babočka kopřivová dokonalou proměnou. Její životní cyklus má čtyři stádia, během kterých se jedinec vyvíjí od vajíčka až po motýla. Prvním stádiem je vajíčko, druhým larva (v případě motýlů housenka), třetím kukla a posledním dospělec neboli imago. Vzhledově se všechna tato stádia výrazně liší. Sameček je vždy menší než samička a má takéž štíhlejší křídla než samička.

Vajíčko

Babočka kopřivová klade soudečkovitá vajíčka ve velkých skupinách o počtu 80 až 100 kusů po dobu 20 až 90 minut na spodní stranu listu hostitelské rostliny, kterou je většinou kopřiva dvoudomá. Často na jeden list naklade vajíčka více než jedna samička a vždy na hostitelskou rostlinu rostoucí na teplém a slunném místě. Samičky jsou vybíravé na místo, kde svá vajíčka nakladou, protože je kladou

v poměrně velkém množství a je třeba zajistit podmínky pro vývoj velkého počtu housenek. Vajíčka jsou tmavě zelená s osmi světlejšími žebry (další zdroje uvádějí devět žebírek).

Housenka

5. Mladé housenky žijí ve skupinách

Z vajíčka se po 12 dnech (jiný zdroj uvádí od 1 do 3 týdnů v závislosti na počasí) vylíhne housenka, která dosáhne délky přibližně 3,5 cm. Okamžitě po vylíhnutí sežere housenka zbytky vajíčka a začne produkovat vlákno na hnízdo. Jak roste a konzumuje hostitelskou rostlinu, přemísťuje se na další vhodné rostliny v okolí za stálé produkce vlákna, čímž dochází ke vzniku rozsáhlého hnízda. Její tělo je pokryto kratšími šedočernými trny, které mají odradit případné predátory před jejím pozřením. Povrch housenky má tmavě černozelelou barvu s podélnými žlutými pruhy na stranách a na hřbetě. V období před zakuklením žijí housenky v horních částech kopřiv dvoudomých (popř. na kopřivě žahavce a výjimečně na chmelu otáčivém) v malých skupinách nebo samy, v období prvního instaru se zdržují ve společných hnízdech, které vytváří předením vláken po dobu až čtyř instarů. Kromě ochrany jim to umožňuje i vývoj za relativně nízkých teplot. V případě ohrožení housenky začnou produkovat zelenou tekutinu, kroutit se, cukatči se smotají do klubíčka a spadnou na zem. Často se začnou všechny housenky před predátorem vlnit stejně, což vytváří zdánlivost jednoho těla. Listy kopřiv housenky požírají, až zbudou jen holé lodyhy. Housenky trpí na četné příživníky, které požírají rostoucí housenku zevnitř. Během posledního instaru vývoje se rozlézají z hnízda do okolí, ale často několik jedinců zůstává i při zakuklení při sobě. Následně se housenka zakukluje. Během této doby dochází k vývoji motýla.

6. Třídenní kukla

V tomto období přechodu housenky na kuklu se utváří budoucí zbarvení křídel, které je závislé na teplotě okolí.

Kukla

Budoucí motýl je zakuklen v zavěšené hranaté kukle rudohnědé barvy (jiný zdroj uvádí hnědošedé barvy) až černé se zlatými tečkami (jiný zdroj uvádí čtyři stříbrné tečky na hřbetě) po dobu přibližně 12 dní až dvou týdnů (jiný zdroj uvádí 2 až 4 týdny, doba zakuklení je závislá na teplotě okolí). Kukly se zavěšují na podložku pomocí háčku vyrůstajícího na konci zadečku.

Dospělec

Dospělý motýl je veliký 40 až 50 mm, délka předních křídel je 22 až 25 mm (některé zdroje uvádějí až 30 mm). Babočka má nápadně oranžovo-červená křídla tmavé tělo. Na křídlech má několik poměrně velkých černých skvrn, tři na každé straně u horního kraje předního páru křídel ve žlutém podkladu. V poli křídel jsou další tři menší okrouhlé skvrny a na konci křídla se pak nachází menší bílá skvrna. Křídla jsou na dolním okraji lemována řadou modrých skvrn ve tvaru měsíčků na černém pozadí. Mezi poslední černou skvrnou a špičkou předního křídla je výrazná bílá skvrna. Když je v Česku parné léto, babočky mívají rozdílné zbarvení od normálního. Vyskytují se jedinci s ohnivým zbarvením, kteří nemají skvrny v poli 10, 11 a 12. V případě, že je v létě chladno, jsou větší černé skvrny, které se u většího procenta motýlů i splývají dohromady. Vnější strana křídel je mírně zubatá. Spodní strana křídel je šedohnědá, ostře rozdělená mezi světlou vnitřní a tmavší vnější část. Okraje křídel má mírně

zubaté. Samci jsou menší než samice a mají štíhlejší křídla.

V případě ohrožení dospělec začne rychle otvírat a zavírat svá křídla, čímž ukazuje útočníkovi svá zbarvení ve snaze ho odstrašit.

Dospělec je v případě chladu schopen generovat teplo pomocí tření, což umožňuje let motýlovi i ve velmi chladném období. Během teplých dní se pak často vyhřívají na obnažené půdě či na nízké zeleni s křídly uzavřenými k sobě, čímž ukazují do okolí spodní stranu křídel fungující jako kamufláž.

Potrava

Dospělí motýli sají nektar z květů různých rostlin dostupných v místě výskytu. V Evropě jsou to například: bukvice lékařská (*Betonica officinalis*), ostružiník křovitý (*Rubus fruticosus* agg.), pupava obecná (*Carlina vulgaris*), čertkus luční (*Succisa pratensis*), chrastavec rolní (*Knautia arvensis*), ptačinec velkokvětý (*Stellaria holostea*), jestřábníky (*Hieracium* sp.), vřes obecný (*Calluna vulgaris*), sadec konopáč (*Eupatorium cannabinum*), břečťan popínavý (*Hedera helix*), chrpy (*Centaurea* sp.), dobromysl obecná (*Origanum vulgare*), prvosenka bezlodyžná (*Primula vulgaris*), ptačí zob obecný (*Ligustrum vulgare*), starček přímětník (*Senecio jacobaea*), pcháče (*Cirsium* sp.), mateřídouška (druh *Thymus polytrichus*) a máta vodní (*Mentha aquatica*).

Po konzumaci potravy dochází ke změně hmotnosti motýla, což mění jeho rychlost letu. S narůstajícím množstvím zkonzumované potravy klesá jeho rychlost letu, čímž se stává snadnější kořistí pro případné predátory. Úniková rychlost na vzdálenost 0,5 metrů experimentálně poklesla v případě nasycení o 37 %.

Výskyt

7. Mapa rozšíření babočky kopřivové

Babočka kopřivová je dobrým a vytrvalým letcem, což jí umožňuje osídlení širokých oblastí. Jedná se o vysoce mobilní druh. Není vázána na konkrétní biotop, takže se vyskytuje na pasekách, okrajích lesů, loukách, stepích, polích, úhorech, městech a lze ji pozorovat na rozsáhlém území napříč kontinenty. V Evropě byla zaznamenána ve všech státech s výjimkou Islandu a to až do oblasti za polárním kruhem. Směrem na východ pak obývá Rusko, Turecko, část Blízkého východu, přes Asii až po Japonsko. Ojedinele byla pozorována i na kontinentálním území Spojených států. Obývá oblasti až do výšky 3000 metrů nad mořem, ale v Himalájích byla spatřena i ve výškách nad 5000 metrů. Babočka kopřivová často migruje z nížin do hor, čímž dochází k promíchání motýlů různého původu.

S ohledem na zeměpisnou šířku se vyskytuje v různých částech Evropy v rozdílný čas, například v jižní Evropě v únoru a v severní Evropě až v květnu. V Česku se vyskytuje od jara do pozdního podzimu a byla pozorována i na Václavském náměstí v Praze.

Často navštěvuje jeteliště. V některých zemích bývají z housenek uměle chováni motýli, kteří se pak vysazují do měst pro oživení kvetoucích záhonů a parků.

Její populace v různé roky často klesá a zase narůstá, ale od 90. let 20. století se její počty například v oblasti jižní Anglie významně snížily a nyní jsou zde pozorováni jen jednotliví motýli, nikoliv početnější kolonie. Častěji se začala objevovat opět až v roce 2009. Předpokládá se, že její četnost v přírodě je spojena s klimatickými změnami a výskytem parazitů, kteří motýla hubí. Taktéž je možné, že pokles je způsoben používáním pesticidů v zemědělství, jelikož se housenky často vyskytují na otevřených loukách, které jsou chemicky postřikovány.

Paleontologické nálezy naznačují, že tento druh se na Zemi vyskytuje již přes 15 miliónů let. Nalezená fosílie *Aglais karaganica* ze středního miocénu, na níž se velmi dobře zachoval i vzor křídel, je od babočky kopřivové prakticky nerozlišitelná.

Chování

8. Kukla krátce před vylíhnutím

Babočka kopřivová vytváří ve střední Evropě ve vegetačním období dvě, dle některých zdrojů až tři generace, které se během léta překrývají (například třeba ve Skotsku se ale rodí pouze jedna generace motýlů v červenci), množství generací tak záleží na délce léta. První generace se vyskytuje zpravidla od poloviny června do poloviny července. Poslední generace v roce přezimuje a přežívá až do května

následujícího roku. Dospělci z této generace nemají dostatečně vyvinuté pohlavní orgány a věnují se převážně příjmu potravy a slunění, což jim usnadňuje přezimování. Pokud množství zásob potravy v těle motýla nepřesáhne 20 % jeho celkové hmotnosti, babočka přezimování nepřežije. Chování spojené s rozmnožováním se u nich projevuje až na jaře. Samci pro rozmnožování používají vyčkávací strategii (*perching*) a v odpoledních hodinách hájí dočasná teritoria.

K zimnímu spánku vyhledávají úkryty často i v blízkosti člověka a to ve sklepích či na půdách venkovských domů. Mezi přirozené úkryty patří jeskyně, v puklinách kůry stromů či v dutinách stromů.

Ve střední Evropě se začínají objevovat časně z jara (březen až duben) a občas i v zimě během oblevy za slunných dní, kdy vyrážejí hledat poraněné stromy a rozkvetlé jívky.

Rozmnožování

9. Samec a samička během námluv před kopulací

Samci od brzkých odpoledních hodin vyhlíží samici, se kterou by se spářili. S otevřenými křídly si sednou na zem, zaberou určité teritorium a čekají. Když kolem nich proletí samice, započnou s namlouvacím rituálem v podobě pronásledování letící samice až do doby, než si sedne na zem. V případě, že má samice zájem, otevře svá křídla. Samec přistupuje k samici zezadu a taktéž s otevřenými křídly. Poté se postaví na její zadní křídla, do kterých rázně bubnuje svými tykadly. Tento zvuk je tak pronikavý, že ho slyší i lidské uši. Dvojice následně popoletí o kousek a celý proces se opakuje. Ostatní samci jsou v době páření odháněni úspěšným samcem. Celý proces trvá několik hodin až do stmívání, kdy samice zavede samce do úkrytu pod keřem či jinou překážkou. Samec i samice mají zdvižená křídla, samec projde okolo samice a zkroutí zadeček ke kopulaci. Přibližně po 20 minutách se pak postaví čelem k sobě a začnou až do rána kopulovat.

Ekologické vztahy

Predátoři

Dospělce požírají ptáci či pavouci. Experimentálně bylo zjištěno, že v případě napadení dospělého predátorem, je motýl schopen vystartovat na krátkou vzdálenost (0,5 m) vyšší rychlostí, než kterou

startuje přirozeně, když není ohrožen. Housenky jsou požírány také vosami.

Paraziti

Současné výzkumy naznačují, že okolo 18 % populace babočky je napadeno několika druhy parazitů. Mezi časté patří parazitická moucha kuklice babočková (*Sturmia bella*), která byla například do Anglie zavlečena jako invazní druh v roce 1998. Kuklice klade vajíčka na listy kopřiv, které požírají housenky babočky. Housenka pozře list společně s malými vajíčky, která nepoškozená prochází do těla housenky, kde se vylíhnou. Po vylíhnutí začnou larvy konzumovat měkkou tkáň housenky a před zakuklením pozrou i životně důležité orgány a prokoušou se z umírající housenky ven. Kuklice babočková je mimo Anglii hojně rozšířena v jižní Evropě, severní Africe a napříč Asii.

Babočka paví oko

Babočka paví oko (*Inachis io*, Linné 1758) je druh denního motýla z rodu baboček, patřících do čeledi babočkovitých (Nymphalidae). Svoje druhové jméno dostal podle výrazně zbarvených skvrn, které se nacházejí na jeho křídlech. V současnosti není babočka paví oko na území Česka řazena mezi ohrožené druhy a je po celém území státu hojně rozšířena. Řadí se mezi nejznámější a nejhojnější motýly na území státu.

Taxonomie

Druh se popisuje odborně jako *Inachis io*, ale existuje i alternativní pojmenování *Nymphalis io* či *Papilio io* (dle Linnaeus, 1758).

Popis

Vajíčko

Samička babočky paví oko klade shluky vajíček na spodní stranu živných rostlin (např. kopřivy dvoudomé či chmelu otáčivého). Samička klade shluk vajíček na jedinou rostlinu, na které pak po vylíhnutí housenky vytváří své „hnízd“ ze spředených listů rostlin.

Housenka

10. Hlava housenky

Po vylíhnutí z vajíček žijí housenky babočky společně a na jedné rostlině se tak často vyskytuje až několik desítek jedinců. Housenka je černá hustě posetá bílými skvrnami s černými trny. Panožky mají červené a hlava je černě lesklá. Housenka se během vývoje téměř nemění. Z kopřivy získává dostatek potravy a opouští ji až v době dospělosti (tj. jako imago). Prochází dokonalou přeměnou.

Potrava

Housenky se živí převážně kopřivou dvoudomou (*Urtica dioica*) a chmelem otáčivým (*Humulus lupulus*). Ve vzácných případech byla housenka pozorována na ostružiníku.

Kukla

11. kukla babočky paví oko

Housenky před zakuklením vyhledávají potenciální úkryt (pod kamenem, ve štěrbinách zdi), kde se následně kuklí jednotlivě do různě barevných kukel, což je dáno neuroendokrinními faktory. Stádium kukly je krátké. V jiných případech se housenky zakuklí přímo na živné rostlině. Kukly jsou většinou pak zavěšené a dle závislosti na úkrytu se mění i barva kukly. Pokud se housenka zakuklí na rostlině, mívá kukla barvu žlutozelenou s červenohnědými proužky a lesklými skvrnami. V případě, že došlo

k zakuklení v šterbině či pod kamenem, je kukla hnědošedá se zlatými skvrnami na hřbetě.

12. Video zachycuje vykuklení motýla z kukly

Dospělec

Dospělec má přední a zadní křídla hnědé až hnědočervené barvy, na kterých se nachází výrazné modravé skvrny v rozích křídel, které způsobují nezaměnitelnost tohoto druhu. Velikost předního křídla se udává mezi 32 až 40 mm (jiný zdroj uvádí 27 až 35 mm), rozpětí předních křídel se pak udává mezi 60 až 64 mm. Lem křídel je černohnědý, u předního páru křídel je členitý s černou kresbou. Naproti tomu vnější okraje křídel jsou mírně zubaté.

Zimu přezimovává dospělec.

13a. Babočka paví oko ♂

13b. Babočka paví oko ♀

Potrava

Motýla je možné spatřit na květech, zralém ovoci i vytékající míze, často i na bodlácích a kopřivách. Samičky preferují nektar, který obsahuje aminokyseliny.

Výskyt

Vyskytuje se téměř po celý rok (je jedním z prvních jarních motýlů) v polohách od nížin až do hor v palearktických oblastech, tedy téměř v celé Evropě (vyjma Kréty a nejsevernějších oblastí Evropy do 60° s.š.), Turecku, v mírných oblastech Asie až po Japonsko. Pozorování naznačují, že se počátkem 21. století babočka paví oko rozšiřuje z oblasti Velké Británie do severnějších oblastí, než

které dříve obývala. V těchto oblastech obývá v podstatě většinu území od lesů, luk, zahrad, parcel i zastavěných oblastech.

Jeho téměř celoroční výskyt na území Česka je dán tím, že je babočka paví oko dvougenerační. Jedna generace se objevuje na jaře a druhá na podzim s tím, že se obě populace v letních měsících překrývají. Jarní generace se vyskytuje od března do pozdního léta. Kdežto přezimující generace často létá ještě od března do května. Na území státu se jedná o relativně hojný druh vlivem rozšířenosti kopřivy, která slouží za hlavní potravu housenek.

14. Dvojice baboček

Zimu přečkává na chráněných místech (dutiny stromů atd.), a díky existenci člověka vyhledává i nevytápěné prostory lidských příbytků jako jsou půdy či sklepy.

Chování

Babočka paví oko je solitérně žijící druh, který má otevřené populace. Jedinci druhu jsou schopni dálkové migrace. Během léta samci převážně v odpoledních hodinách hájí svá teritoria, což ale neplatí v podzimním období, kdy většinu času stráví příjmem potravy, vystavováním se slunečním paprskům, migrací a vyhledáváním potenciálních míst pro přezimování. Toto chování je způsobeno tím, že na podzim imága nemají ještě dostatečně vyvinuté pohlavní orgány, což jim neumožňuje rozmnožování, které se pak odehrává u přezimující populace až na jaře.

Dospělí motýli létají jak v otevřené krajině (jako jsou louky, pole, pastviny a další agrární krajina), ale také i při okrajích lesů a v okolí křovin. Nicméně často zalétávají i do okolí lidských sídel, konkrétně na zahrádky či jeteliště, kde dospělci sají nektar.

Rozmnožování

Samci pro získání samičky využívají vyčkávací párovací strategii nazývanou jako perching. Po oplodnění klade samička shluky vajíček na spodní stranu rostlin, kterými se následně vylíhnuté housenky živí.

Sběratelství

15. Sbírka motýlů obsahující babočky

Babočka paví oko je častým cílem sběratelů motýlů z důvodu estetické krásy její kresby křídel.